Otázka: Evropská unie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Jana Koláčková

Obsah

≈ historický vývoj evropské integrace, instucionální podoba EU, dokumenty a politiky EU ≈

EVROPSKÁ UNIE

- **Regionální uskupení, které sdružuje evropské státy a jehož cílem je politická a hospodářská integrace** *(=začlenění)* **členských zemí**
- Mezi základní principy integrace patří přenesení některých pravomocí suverénních *(nezávislých)*států – prostřednictvím mezinárodních smluv – na společné orgány EU, model rozhodování EU tak překonává kompetence běžných mezinárodních organizací
- V historii se idea evropské integrace opakovala v rozmanitých podobách, nejvýznamnější moderní předchůdce současného integračního procesu bylo meziválečné **Panevropské hnutí**, hlavní myšlenkou hnutí byla snaha o vytvoření evropské federace, která by byla schopna uhájit velmocenské postavení Evropy. Byla převálcována hospodářskou krizí.
- **EU jako taková vznikla na základě Maastrichtské smlouvy k 1. listopadu 1993**
- **Sídlo** – Brusel
- **Počet členů** – 28 (ke dni 1.7. 2013), **Česká republika byla přijata 1. května 2004**

CÍLE EU

- **Hospodářská unie**–její fungování je postaveno na sladění hospodářské politiky členských zemí a na prosazení **čtyř základních svobod** – volného pohybu osob, zboží, kapitálu a služeb
- 1985 **Schengenská dohoda** podepsána, platnost nabyla 1995, u nás od prosince 2007
- **Společný trh**
- **Měnová unie**– Eurozóna = státy, ve kterých se platí eurem, euro je jednotná měna
- **Politická unie** – členské země jsou ochotny postoupit část své suverenity společným evropským orgánům, zejména Evropské komisi, sladit zahraniční politiku členských států a poskytnout občanská práva občanům členských zemí na svém území (občanství Unie)

SMLOUVY ZAKLÁDAJÍCÍ EVROPSKOU INTEGRACI

- **PAŘÍŽSKÁ SMLOUVA**(podepsána 1951, vstoupila v platnost **1952**)
  - Smlouva zakládající *Evropské společenství uhlí a oceli* (ESUO), označována také jako Montánní unie
  - ESUO mělo řešit ekonomickou rivalitu v těžebním průmyslu a hutnictví mezi dvěma mocnostmi: Francií a Německem a měla vytvořit nezávislou organizaci dohlížející na uhelný a ocelářský průmysl
- **ŘÍMSKÉ SMLOUVY** (podepsána 1957, vstoupila v platnost **1958**)
  - Souhrnný název pro dvě smlouvy zakládající *Evropské hospodářské společenství* (EHS) a *Evropské společenství pro atomovou energii* (EURATOM)
  - EHS se odklonilo od původní integrace charakteristické pro ESUO a jeho hlavním cílem se stala snaha o postupné vytvoření celní unie a společného trhu s volným pohybem kapitálu, zboží, služeb a pracovních sil
  - EURATOM je platforma pro jadernou energetiku, podporu atomového výzkumu, zvýšení bezpečnosti jaderných zařízení a především nadnárodní kontrolu zacházení se štěpným materiálem v souvislosti s podporou mírového využívání atomové energie
- **SLUČOVACÍ SMLOUVA**(podepsána 1965, vstoupila v platnost **1967**)
  - Smlouva o Evropském společenství, neoficiální název pro **Smlouvu o zřízení společné Rady a společné Komise Evropských společenství** – ESUO, EHS a EURATOM
  - Od roku 1967 se pro tato společenství začal používat název *Evropská společenství* (ES)
- **JEDNOSTNÝ EVROPSKÝ AKT (JEA)**(podepsána 1986, vstoupila v platnost **1987**)
  - Cílem aktu byly reformní kroky, které napomohly k dokončení budování jednotného vnitřního trhu (například odstraněna kontrola osob a zboží na vnitřních

hranicích ES)

- **SMLOUVA O EVROPSKÉ UNII/MAASTRICHTSKÁSMLOUVA** (podepsána 1992, vstoupila v platnost **1993**)
    - Po vytvoření vnitřního trhu v roce 1992 se státy zavázaly vytvořit **hospodářskou a měnovou unii**
    - Státy souhlasily s rozšířením aktivit na úrovni politické unie – především v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky, justice a vnitra.
    - Podpisem smlouvy vznikla *Evropská unie* (bez mezinárodní právní suverenity) a spolu s ní tři pilíře
    - V průběhu let byly uzavřeny další smlouvy, které postupně upravovaly způsob rozhodování a které připravily EU na rozšíření o další státy

Pozn.: tři pilíře

- **Evropské společenství**
    - do prvního pilíře spadá mimo jiné i oblast kultury, vzdělání,azylové a přistěhovalecké politiky, hospodářské a měnové unie, celní unie a společného trhu
- **Společná zahraniční a bezpečnostní politika**
    - do druhého pilíře patří spolupráce v zahraniční politice, dodržování míru, lidská práva, demokracie a evropská bezpečnostní politika
- **Policejní a justiční spolupráce**
    - do třetího pilíře patří boj proti pašování drog, terorismu, korupci, zločinům proti dětem atd.

- **AMSTERODAMSKÁ SMLOUVA** (podepsána 1997, vstoupila v platnost **1999**)
    - Změněn systém obsazování Komise, určen počet poslanců v Evropském parlamentu na nejvíce 700
    - Smlouva do právního systému Evropské unie začleňovala Schengenskou smlouvu
- **NICESKÁ SMLOUVA**(podepsána 2001, vstoupila v platnost **2003**)
    - Neoficiálně **Smlouva z Nice**
    - Měla přizpůsobit instituce EU novému počtu členů. Předpokládalo se snížení počtu komisařů, posílení pozic větších států, rozšíření oblastí rozhodovaných kvalifikovanou většinou
- **LISABONSKÁ SMLOUVA / REFORMNÍ SMLOUVA**(podepsána 2007, vstoupila v platnost **2009**)
    - Všechny předchozí smlouvy měla nahradit **Smlouva o Ústavě pro Evropu,** byla odmítnuta v referendu ve Francii a Nizozemsku, později přišla Lisabonská smlouva

- Na základě Lisabonské smlouvy EU nahrazuje Evropská společenství a je jejich nástupkyní
- **EU získává jednotnou právní subjektivitu**

ČLENSKÉ STÁTY A LETOPOČTY JEJICH PŘISTOUPENÍ

- **1952** (6 zemí) – **Zakládající členové ESUO:** Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko
- **1973** (9 zemí) – Velké Británie, Irsko, Dánsko
- **1981** (10 zemí) – Řecko
- **1986** (12 zemí) – Španělsko, Portugalsko
- **1995** (15 zemí) – Švédsko, Finsko, Rakousko
- **2004** (25 zemí) – Litva, Lotyšsko, Estonsko, Polsko, Česko, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Malta, Kypr
- **2007** (27 zemí) – Rumunsko, Bulharsko
- **2013** (28 zemí) – Chorvatsko
- Kandidátské země: Turecko, Makedonie, Island, Černá Hora, SrbskoNestali se členy:Norsko, Švýcarsko

ZAČLENĚNÍ ČESKÉ REPUBLIKY DO EVROPSKÉ UNIE

- Za Českou republiku předložil oficiální žádost o členství v EU tehdejší premiér **Václav Klaus** v roce 1996. O rok později získala ČR oficiální **status kandidátské země**. Přístupová jednání za naši stranu vedl náměstek ministra zahraničních věcí Pavel Telička
- Nutným předpokladem vstupu do Unie byl pozitivní výsledek referenda, které se na našem území konalo v roce 2003. Čeští občané se většinou 77% hlasů vyslovili pro vstup republiky do Evropské unie, ke kterému oficiálně došlo **května 2004**
- Vstup ČR do EU přinesl celou řadu důsledků pro fungování celého státu i pro životy jeho jednotlivých občanů (sladění české a evropské legislativy, snazší přístup na zahraniční trhy, usnadnění pohybu osob a zboží, možnost čerpání financí z fondu EU ad.)

KRITÉRIA PŘIJETÍ

- Kandidátská země musí mít stabilní instituce zajišťující demokracii, právní stát, dodržování lidských práv a práv menšin
- Země musí mít fungující tržní ekonomiku schopnou se vypořádat s konkurenčními tlaky uvnitř Unie
- Země musí být schopná přijmout závazky vyplývající z členství, včetně cílů politické, hospodářské a měnové unie

ORGÁNY EU

EVROPSKÁ RADA(ER, nepřesně se někdy hovoří o Evropském summitu)

- **Formuluje národní zájmy členských států, hledá společná stanoviska zúčastněných zemí, formuluje strategie dalšího vývoje, řeší politické krize, iniciuje úpravy zakládajících smluv a prohlášení, která se týkají vnějších vztahů EU**. **Rozhodnutí ER nejsou právně závazná**
- **Složení ER:** nejvyšší představitelé všech členských států – hlavy států nebo ministerští předsedové (za ČR – *Bohuslav Sobotka)*
- Jednání předsedá stálý předseda Evropské rady (*volen na 2,5 roku*), účastní se ho hlavy a předsedové vlád 28 členských zemí, předseda Evropské komise, vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, ministři zahraničních věcí.
- 4x ročně v **Bruselu**
- V minulosti přijímala tak zásadní politická rozhodnutí, jakým bylo např. přijetí jednotné měny Euro, či rozšíření Evropské unie o nové členy jako je Česká republika

RADA EVROPSKÉ UNIE (nepřesně Rada ministrů)

- Zákonodárný orgán
- Kolektivní vrcholný orgán Evropské unie, který reprezentuje zájmy členských států. **Její hlavní činností je přijímání legislativy společně s Evropským parlamentem**(schvalují návrhy právních předpisů předkládané Evropskou komisí –nařízení, směrnice, předpisy a pak i rozpočet EU).
- **Tvořena ministry členských států** – 28 ministrů (sejdou se ti, jejichž problematika se projednává, jedná-li se o zemědělství, Radu EU tvoří 28 ministrů zemědělství) – každý ministr v Radě je zplnomocněn k závaznému jednání jménem své vlády -> podpis

ministra je tím pádem zároveň podpisem celé vlády. Zároveň může zasedat několik složení Rad současně.
- **Předsednictví**:1 země za půl roku (ČR v období leden-červen 2009). Předsednická země má právo určovat agendu (program jednání) a priority rady. Své priority musí předsednická země konzultovat se zemí předsedající před a po ní, tvoří **trojku**.
- **Výbor stálých zástupců (COREPER)** – složen ze stálých zástupců členských států v Bruselu. Připravují podklady pro rozhodování Rady EU
- **Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku**se během svého pětiletého mandátu stará především o zviditelnění EU na mezinárodní scéně

EVROPSKÁ KOMISE (EK)

- Prosazuje zájmy EU jako celku a je **výkonným orgánem EU**
- **Předkládá návrhy právních předpisů Evropskému parlamentu a Evropské radě, vymáhá, kontroluje a zajišťuje dodržování evropského práva, spravuje rozpočet, zastupuje EU na mezinárodní scéně**
- **Složení:** 28 komisařů (včetně předsedy EK, platí 1 komisař=1 země) *na 5 let*

k ruce mají cca 25 000 úředníků

- Komise je zodpovědná Evropskému parlamentu, který jí jako celku může vyslovit nedůvěru a tím ji odvolat
- **Sídlo:** Brusel, scházejí se 1x týdně
- *Za ČR Štefan Füle*

EVROPSKÝ PARLAMENT (EP)

- Zákonodárný orgán, volen občany členských států
- Celkový počet europoslanců (ke dni 1.7.2013) 766, za ČR 22. Voleni jsou na dobu 5 let, předseda volen na 2,5 roku

- **Pravomoci EU**: **Spolurozhodovací pravomoci** (zákonodárná činnost) – společně s Radou EU ve vymezených případech spolurozhoduje a podílí se na vytváření evropské legislativy. Poslanci EP nemají právo zákonodárné iniciativy – ta náleží pouze Evropské komisi.

Rozpočtové pravomoci – schválení rozpočtu vyžaduje souhlas EP

Pravomoci ve vztahu k Evropské komisi– schvaluje předsedu EK a nové komisi vyslovuje důvěru (nedůvěru)

Interpelační pravomoci – EP může interpelovat*(=dotaz poslance členům vlády se žádostí o vysvětlení věci)*ER a EK

EP jmenuje evropského ombudsmana – ten je zmocněn přijímat stížnosti od občanů Unie a osob s bydlištěm nebo sídlem v Unii.

- **Sídlo:** oficiálně ve **Štrasburku** – poslanci se zde scházejí 1 týden v měsíci na plenární zasedání*(=konaný za účasti všech členů).* Další sídla v Bruselu a Lucemburku

EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR

- Nejvyšší soud EU (justiční orgán)
- **Dbá na to, aby zákony EU byly nadřazeny zákonům členských států**
- Tvoří ho 28 soudců volených na dobu 6 let
- **Sídlo:** Lucemburk

EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR

- **Sídlo** – Lucemburk
- Tvořen souborem 28 nezávislých účetních kontrolorů jmenovaných Radou EU, kteří **přezkoumávají všechny příjmy a výdaje EU** (*voleni na 6 let*)